

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри підприємництва
та біржової діяльності
Протокол № ___ від «___» _____ 201_р.
_____ Ільчук М.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Клірингова та розрахункова діяльність

Напрямок підготовки _____ 07 Управління та адміністрування _____
Спеціальність _____ 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність _____
Факультет _____ економічний _____
Розробники _____ доцент, к.е.н., Кириченко А. В. _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

1. Опис навчальної дисципліни

Клірингова та розрахункова діяльність
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітній ступінь	Магістр
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Вибіркова
Загальна кількість годин	16
Кількість кредитів ECTS	
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота) (за наявності)	–
Форма контролю	Іспит
Показники навчальної дисципліни для заочної форм навчання	
Рік підготовки (курс)	5
Семестр	3
Лекційні заняття	6
Практичні, семінарські заняття	6
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	-
Індивідуальна робота	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни “Клірингова та розрахункова діяльність” є розкриття теоретичних, методичних та практичних аспектів здійснення клірингової та розрахункової діяльності на ринку цінних паперів.

Основні завдання курсу полягають у розкритті наступних проблем:

понятійний апарат, документи, що регламентують клірингову діяльність, учасники клірингу та порядок їх взаємодії;

документальне оформлення взяття на облік учасників клірингу, характеристика видів обліку учасників клірингу особою, що здійснює кліринг, реєстр учасників клірингу, що ведеться особою, яка здійснює кліринг, складові системи обліку особи, що здійснює кліринг;

кваліфікаційні вимоги та поєднання клірингової діяльності, вимоги до комплексу внутрішніх документів клірингової установи, показники діяльності Розрахункового центру.

Після вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

сутність договорів про надання клірингових послуг з фондовою біржею;

про проведення грошових розрахунків за результатами клірингу з Розрахунковим центром.

На підставі отриманих знань студент повинен **уміти:**

здійснити взяття на облік учасників клірингу;

організувати облік учасників клірингу;

підготувати внутрішні документи клірингової установи: правила провадження клірингової діяльності, регламент провадження клірингової діяльності, правила клірингу.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:
заочної форми навчання (076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність).

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади та розвиток клірингової та розрахункової діяльності

Тема лекційного заняття 1. Теоретичні основи клірингової та розрахункової діяльності

Фрагментарне нормативне регулювання клірингу та розрахункової діяльності. Поняття та передумови виникнення клірингу та розрахункової діяльності. Класифікація клірингу, його основні функції та принципи. Ризики клірингу і розрахункової діяльності

Тема лекційного заняття 2. Клірингові установи та їх розвиток

Інституційна структура фондового ринку. Сутність, види та функції клірингових установ. Еволюція клірингових установ

Змістовий модуль 2. Клірингова та розрахункова діяльність в Україні

Тема лекційного заняття 3. Основні вимоги до здійснення клірингової діяльності

Утворення клірингової установи та провадження клірингової діяльності. Вимоги до порядку взяття на облік учасників клірингу особою, що здійснює кліринг. Вимоги до організації системи обліку особи, що здійснює кліринг. Вимоги до порядку здійснення клірингу.

Тема лекційного заняття 4. Ліцензування клірингової діяльності

Загальні вимоги до отримання ліцензій на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку – клірингової діяльності. Порядок подання та перелік документів, які надаються заявником при отриманні ліцензії на провадження клірингової діяльності. Умови видачі ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - клірингової діяльності. Розгляд документів, видача або відмова у видачі ліцензії та реєстрації внутрішніх документів.

Тема лекційного заняття 5. Складання та подання адміністративних даних з питань клірингової діяльності

Адміністративні дані, що подаються кліринговими установами. Порядок складання та надання інформації.

Тема лекційного заняття 6. Пруденційний нагляд за кліринговою діяльністю та управління ризиками

Пруденційні нормативи клірингової діяльності. Порядок розрахунку пруденційних показників клірингової діяльності. Внутрішня система запобігання та мінімізації впливу ризиків

Тема лекційного заняття 7. Клірингові послуги розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках

Права і обов'язки Розрахункового центру як особи, яка провадить клірингову діяльність, та учасників клірингу. Загальний порядок здійснення Розрахунковим центром клірингової діяльності.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади та розвиток клірингової та розрахункової діяльності														
Тема 1. Теоретичні основи клірингової та розрахункової діяльності								2	1	1				
Тема 2. Клірингові установи та їх розвиток								2	1	1				
Разом за змістовим модулем 1								4	2	2				
Змістовий модуль 2. Клірингова та розрахункова діяльність в Україні														
Тема 3. Основні вимоги до здійснення клірингової діяльності								1	0,5	0,5				
Тема 4. Ліцензування клірингової діяльності								2	1	1				
Тема 5. Складання та подання адміністративних даних з питань клірингової діяльності								1	0,5	0,5				
Тема 6. Пруденційний нагляд за кліринговою діяльністю та управління ризиками								2	1	1				
Тема 7. Клірингові послуги розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках								2	1	1				
Разом за змістовим модулем 2								8	4	4				
Усього годин								12	6	6				
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в навчальному плані)														
Усього годин								12	6	6				

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи клірингової та розрахункової діяльності	1
2	Клірингові установи та їх розвиток	1
3	Основні вимоги до здійснення клірингової діяльності	0,5
4	Ліцензування клірингової діяльності	1
5	Складання та подання адміністративних даних з питань клірингової діяльності	0,5
6	Пруденційний нагляд за кліринговою діяльністю та управління ризиками	1
7	Клірингові послуги розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках	1

Тема 1. Теоретичні основи клірингової та розрахункової діяльності

Мета: ознайомитися з теоретичними основами ризиків, як об'єкта хеджування.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
оцінювання рівня підготовки студентів в межах практичного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Фрагментарне нормативне регулювання клірингу та розрахункової діяльності.

2. Поняття та передумови виникнення клірингу та розрахункової діяльності.

3. Класифікація клірингу, його основні функції та принципи.

4. Ризики клірингу і розрахункової діяльності

Форми контролю знань – написання тестів, ессе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

Тема 2. Клірингові установи та їх розвиток

Мета: ознайомитися з теоріями хеджування ризиків.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
оцінювання рівня підготовки студентів в межах практичного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Інституційна структура фондового ринку.

2. Сутність, види та функції клірингових установ.

3. Еволюція клірингових установ

Форми контролю знань – написання тестів, ессе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

Тема 3. Основні вимоги до здійснення клірингової діяльності

Мета: ознайомитися з видами строкових біржових інструментів у хеджуванні ризиків.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;

аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;

оцінювання рівня підготовки студентів в межах практичного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Утворення клірингової установи та провадження клірингової діяльності.

2. Вимоги до порядку взяття на облік учасників клірингу особою, що здійснює кліринг.

3. Вимоги до організації системи обліку особи, що здійснює кліринг.

4. Вимоги до порядку здійснення клірингу.

Форми контролю знань – написання тестів, ессе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

Тема 4. Ліцензування клірингової діяльності

Мета: ознайомитися з особливостями торгівлі ф'ючерсами.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;

аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;

оцінювання рівня підготовки студентів в межах практичного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Загальні вимоги до отримання ліцензій на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку – клірингової діяльності.

2. Порядок подання та перелік документів, які надаються заявником при отриманні ліцензії на провадження клірингової діяльності.

3. Умови видачі ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - клірингової діяльності.

4. Розгляд документів, видача або відмова у видачі ліцензії та реєстрації внутрішніх документів.

Форми контролю знань – здача практичної роботи з організації закупівельної діяльності; написання тестів, ессе, розгадування кросвордів.

Тема 5. Складання та подання адміністративних даних з питань клірингової діяльності

Мета: ознайомитися з особливостями використання опціонів.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
оцінювання рівня підготовки студентів в межах практичного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Адміністративні дані, що подаються кліринговими установами.
2. Порядок складання та надання інформації.

Форми контролю знань – здача практичної роботи з процедур закупівель; написання тестів, есе, розгадування кросвордів.

Тема 6. Пруденційний нагляд за кліринговою діяльністю та управління ризиками

Мета: ознайомитися з основами хеджування на аграрному ринку.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
оцінювання рівня підготовки студентів в межах практичного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Пруденційні нормативи клірингової діяльності.
2. Порядок розрахунку пруденційних показників клірингової діяльності.
3. Внутрішня система запобігання та мінімізації впливу ризиків

Форми контролю знань – написання тестів, есе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

Тема 7. Клірингові послуги розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках

Мета: ознайомитися з основами хеджової стратегії при виробництві, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
оцінювання рівня підготовки студентів в межах лабораторного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Права і обов'язки Розрахункового центру як особи, яка провадить клірингову діяльність, та учасників клірингу.

2. Загальний порядок здійснення Розрахунковим центром клірингової діяльності.

Форми контролю знань – написання тестів, ессе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів.

Контрольні питання

1. Фрагментарне нормативне регулювання клірингу та розрахункової діяльності
2. Поняття та передумови виникнення клірингу та розрахункової діяльності
3. Класифікація клірингу, його основні функції та принципи
4. Ризики клірингу і розрахункової діяльності
5. Інституційна структура фондового ринку
6. Сутність, види та функції клірингових установ
7. Еволюція клірингових установ
8. Утворення клірингової установи та провадження клірингової діяльності
9. Вимоги до порядку взяття на облік учасників клірингу особою, що здійснює кліринг
10. Вимоги до організації системи обліку особи, що здійснює кліринг
11. Вимоги до порядку здійснення клірингу
12. Загальні вимоги до отримання ліцензій на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку – клірингової діяльності
13. Порядок подання та перелік документів, які надаються заявником при отриманні ліцензії на провадження клірингової діяльності
14. Умови видачі ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - клірингової діяльності
15. Розгляд документів, видача або відмова у видачі ліцензії та реєстрації внутрішніх документів
16. Адміністративні дані, що подаються кліринговими установами
17. Порядок складання та надання інформації
18. Пруденційні нормативи клірингової діяльності
19. Порядок розрахунку пруденційних показників клірингової діяльності
20. Внутрішня система запобігання та мінімізації впливу ризиків
21. Права і обов'язки Розрахункового центру як особи, яка провадить клірингову діяльність, та учасників клірингу
22. Загальний порядок здійснення Розрахунковим центром клірингової діяльності

Комплект тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

1. Вставте пропущене поняття:

.....– це залік взаємних вимог і зобов'язань між учасниками біржової торгівлі, що ґрунтується на встановленні того, хто, що, кому і в який термін винен.

2. Вставте пропущене поняття:

.....– повне або часткове припинення зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів шляхом заліку зобов'язань або в інший спосіб.

3. Вставте пропущене поняття:

.....– це процес виконання зобов'язань, визначених у процесі біржового клірингу, кінцевим результатом якого звичайно є передача базового активу біржової угоди (наприклад, цінних паперів) від продавця до покупця, а також грошовий розрахунок покупця з продавцем відповідно до умов угоди.

4. Залежно від біржового товару, рівня централізації і обслуговуючого кола клієнтів кліринг класифікують за певними ознаками. Який буває кліринг за видом біржового товару:

1	Кліринг ринку цінних паперів
2	Кліринг окремої біржі
3	Міжбіржовий національний кліринг
4	Кліринг ринку ф'ючерсних контрактів
5	Міжнародний кліринг

5. Залежно від біржового товару, рівня централізації і обслуговуючого кола клієнтів кліринг класифікують за певними ознаками. Який буває кліринг за рівнем централізації:

1	Кліринг ринку цінних паперів
2	Кліринг окремої біржі
3	Міжбіржовий національний кліринг
4	Кліринг ринку ф'ючерсних контрактів
5	Міжнародний кліринг

6. Залежно від біржового товару, рівня централізації і обслуговуючого кола клієнтів кліринг класифікують за певними ознаками. Який буває кліринг за типом клієнтів:

1	Кліринг між членами клірингової палати
2	Кліринг між членами біржі
3	Міжбіржовий національний кліринг
4	Кліринг ринку ф'ючерсних контрактів
5	Міжнародний кліринг

7. Що не є функцією клірингу і розрахункової діяльності:

1	Забезпечення процесу реєстрації укладених біржових угод (передача й одержання інформації про Угоди, її перевірка і підтвердження, реєстрація тощо)
2	Облік зареєстрованих угод (окремо за видами угод, учасниками, термінами виконання та ін.)
3	Відсутність будь-яких гарантій забезпечення біржових угод
4	Залік взаємних зобов'язань і платежів учасників біржової торгівлі
5	Гарантійне забезпечення біржових угод (у різноманітних формах)
6	Організація грошових розрахунків
7	Забезпечення поставки біржового товару за укладеною біржовою угодою

8. Що не є принципом клірингу і розрахункової діяльності:

1	Кліринг і розрахункова діяльність здійснюються, як правило, спеціалізованим органом
2	Впровадження ефективних способів захисту інтересів клієнтів біржі (наприклад, на біржах існує обов'язкова вимога щодо ведення раунків клієнтів окремо від рахунків біржових посередників)
3	Біржові угоди надходять у розрахунково-клірингову систему тільки після їх реєстрації і уточнення всіх реквізитів

4	Відсутність системи гарантування виконання укладених на біржі угод
5	Наявність жорсткого розкладу клірингу і розрахункової діяльності у часі. Кожна операція в процесі клірингу і розрахункової діяльності має чітко обмежений часовий інтервал, порушення якого загрожує значними штрафними санкціями для порушника
6	Наявність системи гарантування виконання укладених на біржі угод

9. Одним з видів ризиків, пов'язаних із невиконанням зобов'язань за договорами на фінансових ринках, є кредитні ризики. Які з перерахованих нижче ризиків відносять до кредитних?:

1	Ризик основної суми (principal risk)
2	Ризик ліквідності (liquidity risk)
3	Системний ризик (systemic risk)
4	Ринковий ризик (market risk)/ризик заміщення (replacement cost risk)
5	Правовий ризик (legal risk)

10. Вставте відповідність між основними ризиками, пов'язаними із невиконанням зобов'язань за договорами на фінансових ринках та їх сутністю:

Ризик	Визначення
1. Ризик основної суми (principal risk)	А. Внаслідок невиконання зобов'язань недобросовісним учасником добросовісний учасник може зазнати збитки у розмірі повної суми зобов'язань (наприклад, при переказі коштів продавцю, що виявився банкрутом, покупець може не отримати ані цінних паперів, ані коштів).
2. Ринковий ризик (market risk)/ризик заміщення (replacement cost risk)	Б. Внаслідок несвоєчасного виконання зобов'язань недобросовісним учасником добросовісний учасник може зазнати збитки, пов'язані із необхідністю залучення коштів та/або базових активів для виконання зобов'язань перед іншими учасниками торгів.
3. Ризик ліквідності (liquidity risk)	В. Через невиконання зобов'язань недобросовісним учасником добросовісний учасник може зазнати збитки, які викликані несприятливою зміною ціни та пов'язані з придбанням непоставленого активу за несприятливими цінами (наприклад, покупець не отримав цінних паперів, а коштів у його розпорядженні недостатньо для повторного придбання цінних паперів через зростання ціни).

7. Методи навчання.

При викладанні дисципліни передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання – проблемних та міні-лекцій, семінарів у активній формі, розгляд кейсів. Види навчальних технологій, які використовуються для активізації процесу навчання наведено в таблиці.

Таблиця

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання

Методики активізації процесу навчання	Практичне застосування навчальних технологій
Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, яке відіграє активізуючу	Проблемна лекція з питання: "Основні вимоги до здійснення клірингової діяльності "

роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді	
Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних управлінських ситуацій.	Проблемна ситуація "Теоретичні основи клірингової та розрахункової діяльності"

8. Форми контролю.

За місцем, яке посідає контроль у процесі вивчення “Клірингової та розрахункової діяльності” можна виділити поточний, рубіжний і підсумковий контроль.

Поточний контроль знань є органічною частиною всього педагогічного процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу. Управління навчальним процесом можливе тільки на підставі даних поточного контролю. Завдання поточного контролю зводяться до того, щоб:

виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;

визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;

виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі;

виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку;

стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Головне завдання поточного контролю – допомогти студентам організувати свою роботу, навчитись самостійно, відповідально і систематично вивчати усі навчальні предмети.

Рубіжний (модульний) контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Його завдання – сигналізувати про стан процесу навчання студентів для вжиття педагогічних заходів щодо оптимального його регулювання.

Підсумковий контроль являє собою іспит студентів з метою оцінки їх знань і навиків з дисципліни “Клірингової та розрахункової діяльності”.

Основна мета іспиту – встановлення дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

9. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається відповідно до положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7 з табл.1.

Оцінка національна	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	74 – 81
Задовільно	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63

Незадовільно	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 59
	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01 – 34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **Рдис** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **Рнр** (до 70 балів): **Рдис = Рнр + 0,3·Rат**

10. Методичне забезпечення:

1. Методичні вказівки до вивчення дисципліни "Розрахункова та клірингова діяльність" студентами ОС «Магістр» спеціальності 8.18010009 – «Біржова діяльність» : методичні вказівки / Національний університет біоресурсів і природокористування України ; уклад.: І. П. Шиндирук, Н. В. Хміль. - К. : ЦП "Компринт", 2016. - 83 с.

11. Рекомендована література:

Основна

1. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок" URL:
2. Про затвердження Положення про клірингову діяльність URL:
3. Про затвердження Положення про порядок надання звітності про провадження клірингової діяльності до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0144-14>
4. Про затвердження Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками

Допоміжна

1. Фондовий ринок: підручник : у 2 кн. — Кн. 1 / В.Д.Базилевич, В.М.Шелудько, В.В.Вірченко та ін. ; за ред. В.Д.Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К. : Знання, 2015. – 621 с.
2. О. В. Парандій Еволюція центральних контрагентів Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 1. – С. 142–148.
3. Мельник В.В. Правове регулювання депозитарної та клірингової діяльності в Україні : монографія. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. – 256 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Сайт Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках <https://settlement.com.ua/clearing-services/>